

О. Г. Данильян, доктор філософських наук, професор

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ В ПЕРЕХІДНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Визначені в Конституції України завдання щодо створення демократичної, соціальної, правової держави не можуть бути вирішені без певного рівня правової культури суспільства. Адже відомо, що саме правова культура є найважливішим чинником, що сприяє становленню правової системи держави і розбудови громадянського суспільства, впливає на регулювання всього спектра соціальних відносин у ньому, підтримує і закріплює його цілісність, стабільний правопорядок.

У той же час формування правової культури в перехідному суспільстві, у тому числі в українському, являє собою досить складне і суперечливе завдання. З одного боку, як уже відзначалося, створення демократичної, правової держави припускає досить високий рівень правової культури; а з другого – у перехідному суспільстві відсутні необхідні умови для формування правової культури, що знаходиться, як правило, на досить низькому рівні. У зв'язку з цим значної актуальності набуває проблема формування правової культури в умовах перехідного суспільства. Невипадково, що в засадах державної політики України у галузі прав людини завдання з підвищення рівня правової культури населення і правосвідомості людини і громадянина, формування поваги до закону підняті до рівня основних напрямів державної політики. У той же час, незважаючи на свою безумовну актуальність, проблема формування правової культури в перехідному суспільстві залишається в юридичній науці недостатньо розробленою. Як показує аналіз правової літератури, незважаючи на активізацію досліджень у сфері правової культури і правової свідомості, проблеми реального стану правової культури в перехідному суспільстві, специфіки формування правової культури в транзитивний період, обґрунтування напрямів з оптимізації процесу формування правової культури особистості в умовах трансформації правової системи залишаються поки, за рідкісним винятком, за межами інтересів сучасних дослідників. Дійсність же така, що не проходить і дня, коли засоби масової інформації не вказували б на правовий нігілізм, юридичний безлад і правове безкультур'я, що процвітають в українському суспільстві.

Як доводять теорія і практика, найважливішим соціальним інститутом з формування правової культури в перехідному суспільстві є правове виховання. Правове виховання – це цілеспрямована діяльність з трансляції (передавання) правової культури, правового досвіду, правових ідеалів і механізмів розв'язання конфліктів у суспільстві від одного покоління до іншого. Правове виховання має на меті розвиток правової свідомості людини і правової культури суспільства в цілому.

У сфері правового виховання в перехідному суспільстві основними завданнями є: підвищення загальної моралі громадян, популяризація правових знань (у тому числі через засоби масової інформації), використання рольових ігор і практичних ситуацій, пробудження інтересу у населення до правових знань і підвищення їхньої доступності, застосування методів реклами і «public relations», розвиток сімейного правового виховання. Усе це є неможливим без науково обґрунтованої державної політики у сфері правового виховання, яка, на жаль, в Україні поки що відсутня. Тому для піднесення рівня правової культури громадян України насамперед потрібно виробити чітку державну політику у сфері правового виховання, системний, науковий підхід до проведення відповідних заходів, скоординувати всі зусилля державних органів у цьому процесі.

Важливо також повною мірою використовувати весь позитивний досвід, що був накопичений у нашій країні в минулі десятиліття. Причому використовувати цей досвід необхідно творчо, оскільки деякі питання правового виховання необхідно вирішувати на концептуально новій основі, виходячи із завдань нинішнього етапу розвитку України як суверенної держави, що прагне стати демократичною і правовою. При цьому слід пам'ятати і про те, що вирішення завдань з формування сучасної правової культури в перехідному суспільстві залежить не тільки від держави, а й від зусиль усієї громадськості, кожного громадянина країни.

Серед інших конкретних напрямів з формування правової культури в різних сферах життя перехідного суспільства можна виділити такі:

- у сфері загальнодержавної стратегії – спрямованість державної політики на захист інтересів особистості, вироблення єдиної правової політики, усіялке забезпечення добробуту громадян, найсуворіше дотримання Конституції і законів усіма державними органами;
- у сфері правотворчості – професіоналізація законодавчої діяльності, надання населенню права реальної законодавчої ініціативи, поширення знань у галузі юридичної техніки, широке публічне висвітлення законопроектної діяльності, посилення юридичної відповідальності за порушення прав і свобод громадян;
- у сфері громадянського суспільства і власної ініціативи – розвиток системи громадських організацій, активне відстоювання особистістю своїх прав, боротьба з будь-якими виявами беззаконня і сваволі та ін.

М. П. Требін, доктор філософських наук, професор

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Людство вступило у фазу формування інформаційного суспільства, для якого притаманним є використання інформаційно-комунікаційних технологій,